

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
І МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Ірина ТАГІЄВА

УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

спеціальність 013 Початкова освіта,
ОПП «Початкова освіта. Практична психологія»
«Початкова освіта. Логопедія»
«Початкова освіта. Англійська мова»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Одеса – 2023

УДК: 378:37.091.33:821.161.2(07)

*Друк за ухвалою вченої ради Університету Ушинського
(протокол від 27.06.2024 року № 17)*

Укладач: Тагієва Ірина Сергіївна – викладач кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін, начальник навчально-методичного відділу Університету Ушинського

Рецензенти:

Рева-Левшакова Л. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та мовної підготовки іноземців філологічного факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Буднік А. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янського мовознавства Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Тагієва І. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : методичні рекомендації до проведення практичних занять і самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 48 с.

Методичні рекомендації містять основний матеріал, необхідний для практичних занять і самостійної роботи з курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». Теоретичний і практичний матеріал спрямований на розширення знань з українського професійного мовлення, ознайомлення з правилами оформлення ділових документів.

Для здобувачів вищої освіти і всіх, хто цікавиться професійним мовленням.

УДК: 378:37.091.33:821.161.2(07)
© І. С. ТАГІЄВА, укладання, 2024
© УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО, 2024

ЗМІСТ

Зміст	3
Передмова	4
Практичне заняття № 1	
<i>Семінар. Державна мова – мова професійного спілкування</i>	5
<i>Самостійна робота</i>	7
Практичне заняття № 2	
<i>Круглий стіл. Основи культури української мови</i>	11
<i>Самостійна робота</i>	13
Практичне заняття № 3-4	
<i>Ділова гра. Стили сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні</i>	15
<i>Самостійна робота</i>	19
Практичне заняття № 5	
<i>Дискусія. Культура усного фахового спілкування вчителя початкової школи</i>	21
<i>Самостійна робота</i>	24
Практичне заняття № 6	
<i>Круглий стіл. Українська термінологія у професійному спілкуванні</i>	26
<i>Самостійна робота</i>	28
Практичне заняття № 7	
<i>Семінар. Документ – основний вид ділового мовлення</i>	30
<i>Самостійна робота</i>	31
Практичне заняття № 8-9	
<i>Семінар. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні</i>	33
<i>Самостійна робота</i>	35
Практичне заняття № 10	
<i>Ділова гра. Довідково-інформаційні документи</i>	37
<i>Самостійна робота</i>	39
Практичне заняття № 11	
<i>Майстер-клас. Риторика і мистецтво презентації</i>	40
<i>Самостійна робота</i>	42
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	43
Перелік питань для підсумкового контролю	45
Рекомендована література	47

ПЕРЕДМОВА

Українська мова за професійним спрямуванням – це освітня компонента, що вивчається в усіх закладах вищої освіти України. Вона спрямована на формування й розвиток у здобувачів вищої освіти комунікативних умінь, потрібних для спілкування у фаховій діяльності. Мета освітньої компоненти – підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні. Майбутній учитель початкових класів закладу загальної середньої освіти повинен володіти грамотною, логічно вибудованою мовою, готувати та виголошувати публічні виступи, використовувати наукові методи ведення дискусії.

Методичні рекомендації є частиною методичного забезпечення аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти інституційної (очної (денної)) та заочної форм навчання із навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».

Очікувані програмні результати навчання: ПРН 01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. ПРН 04. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів. ПРН 16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями.

Матеріали й завдання, подані в методичних рекомендаціях, зорієнтовано на специфіку спеціальності 013 Початкова освіта, ОПП «Початкова освіта. Практична психологія», «Початкова освіта. Логопедія», «Початкова освіта. Англійська мова». Кожна тема представлена переліком теоретичних питань, списком рекомендованої літератури, системою вправ. Система тестів дає можливість перевірити й оцінити рівень засвоєння теоретичного та практичного матеріалу, сформованість навичок оволодіння лексичним і граматичним матеріалом при складанні ділових паперів різного характеру.

Практичне заняття № 1

Семинар. Державна мова - мова професійного спілкування

Теоретичні питання

1. Предмет і завдання курсу, його наукові основи.
2. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.
3. мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
4. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.
5. Мовне законодавство та мовна політика в Україні (з урахуванням дії правового режиму воєнного стану).
6. Інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти.

Рекомендована література

1. Гуменюк І. М. Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)»: дис.. доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02; наук. кер. Т. М. Котик: Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 684 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17152>
2. Копусь О. А. Мовно-культурна ідентичність як умова досягнення політичної взаємодії в суспільстві. *Політикус* : наук. журнал. 2017. № 4. С. 51-53. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7853/1/Kopus.pdf>
3. Мовне законодавство і мовна політика: Україна, Європа, світ : збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 688 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/464/1/Movne%20zakonodavstvo%20i%20movna%20polityka.pdf>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Про затвердження Інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06.2018 № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1028-18#Text>
6. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
7. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Сформууйте і запишіть у стовпчик пари з українських слів: виправлення, повчальний, нісенітниця, заохочення, найкращий, наставник, звертатися, тотожний, уподібнення, зменшення – та їхніх іншомовних відповідників: апелювати, уніфікація, мінімізація, корекція, оптимальний, тьютор, стимул, нонсенс, дидактичний, ідентичний.

Завдання 2. Зредагуйте подані речення, запишіть правильні варіанти.

1. У дипломній роботі зустрічаються грубі граматичні помилки.
2. Я рахую, що рецензована робота заслуговує рекомендації до друку.
3. Питання контрольної роботи складені у відповідності до програми навчальної дисципліни «Методика навчання математики в початковій школі».
4. Завідуюча кафедри прийняла участь у конференції.
5. Відмічаючи достатньо великий науковий рівень дисертаційної роботи, ми хотіли б виголосити окремі зауваження, які, за нашим переконанням, поліпшили б якість роботи.

Завдання 3. Зредагуйте словосполучення.

Згідно чинному законодавству, завідувач кафедрою слов'янського мовознавства, по відношенню до представників українського бізнесу, уважне відношення до відвідувачів ліцея, виконуючий обов'язки директора гімназії, у залежності від рішення журі конкурсу, оплатити за проїзд, викладач з української мови, добросовісне ставлення до роботи.

Завдання 4. Прочитайте висловлювання про мову із праці Ольги Копусь «Мовно-культурна ідентичність як умова досягнення політичної взаємодії в суспільстві». Поясніть власними словами духовну і державотворчу роль мови в житті сучасного українського суспільства. Розкажіть про українську мову у вашій родині.

Завдання 5. Виписати із різних джерел 7-8 висловлювань учених, письменників, педагогів, відомих політичних діячів про українську мову.

Самостійна робота

Завдання 1. Поставте наголос у поданих словах. Поясніть випадки подвійного наголошування.

Фаховий, сантиметр, одинадцятий, новий, також, напишу, феномен, листопад, каталог, недоторканність, випадок, середина, текстовий, ненавидіти, піврічний, підзаголовок, покликання, алфавіт.

Завдання 2. Підготувати інформаційне повідомлення на одну з тем:

1. Походження української мови
2. Заборони української мови
3. Українська мова сьогодні
4. Мова у комп'ютерному програмуванні
5. Фірмоніми
6. Мовна картина світу українців на матеріалі фразеологізмів
7. Мова – інтелектуальний портрет народу
8. Українська мова за кордоном
9. Роль української мови у створенні іміджу української держави на міжнародній арені
10. Розвиток української мови в українській діаспорі.
11. Професія у дзеркалі мови
12. Проблеми української термінології
13. Особливості складоподілу в українській мові
14. Синонімічне багатство української мови
15. Знання мови та кар'єра ділової людини
16. Літера Г в українській мові
17. Особливості вживання іменників прикметників, числівників, дієслів у професійному мовленні
18. Синтаксис професійного мовлення
19. Особливості наголошування іменників прикметників, числівників, дієслів у професійному мовленні
20. Засоби милозвучності української мови

Завдання 3. Виконайте тести.

1. До поняття «українська національна мова» входять:
 - а) українська літературна мова, жаргонізми, вульгаризми;
 - б) українська літературна мова, жаргонізми, діалектизми;
 - в) професіоналізми, жаргонізми, вульгаризми.

2. Яка з наведених ознак не притаманна українській літературній мові:

- а) унормованість;
- б) якість;
- в) територіальна обмеженість використання.

3. Мова – суспільне явище, оскільки:

- а) вона виникає, розвивається і функціонує у суспільстві;
- б) нею користуються на всій території держави;
- в) вона пов'язана з мовленням.

4. Вперше на необхідність розмежування понять «мова» і «мовлення» вказав:

- а) Л. Булаховський;
- б) В. Виноградов;
- в) Ф. де Соссюр.

5. Мовлення – це:

- а) форма існування мови;
- б) одна із функцій мови;
- в) різновид мовного вираження.

6. Мова – це явище:

- а) колективне;
- б) індивідуальне;
- в) вибіркове.

Завдання 4. Визначте стильову приналежність поданого тексту. На основі яких стилістичних маркерів ґрунтуються ваші висновки? Згрупуйте виявлені в тексті стилістичні маркери відповідно до мовних рівнів.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості. Реалізація мети початкової освіти ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як: визнання унікальності та обдарованості кожної дитини, що забезпечується рівним доступом до освіти, заборонаю будь-яких форм дискримінації або відокремлення дітей на основі попереднього відбору; цінність дитинства, що оберігається шляхом встановлення освітніх вимог, які відповідають віковим особливостям дитини, визнання прав дитини на навчання через діяльність, зокрема гру, обмеження обсягу домашніх завдань для збільшення часу на

рухову активність і творчість дитини; радість пізнання, що обумовлюється використанням в освітньому процесі дослідницької та проектної діяльності; розвиток вільної особистості шляхом підтримки самостійності, незалежного мислення, оптимізму та впевненості в собі; міцного здоров'я та добробуту, яких можливо досягти шляхом формування здорового способу життя і створення умов для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку; забезпечення безпеки у результаті створення атмосфери довіри і взаємоповаги, перетворення школи на безпечне місце, де запобігають насильству і цькуванню, надають необхідну підтримку; утвердження людської гідності шляхом виховання чесності, відваги, наполегливості, доброти, здатності до співчуття і співпереживання, справедливості, поваги до прав людини (зокрема, права на життя, здоров'я, власність, свободу слова тощо); плекання любові до рідного краю та української культури, шанобливе ставлення до Української держави; формування активної громадянської позиції, відповідальності за своє життя, розвиток громади та суспільства, збереження навколишнього світу.

5. Початкова освіта має такі цикли, як 1-2 і 3-4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, обумовлених готовністю до здобуття освіти. Державний стандарт передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегрованій основі та з переважанням ігрових методів у першому циклі (1-2 класи) та на інтегровано-предметній основі у другому циклі (3-4 класи).

6. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу.

[Державний стандарт початкової освіти. У редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>]

Завдання 5. У поданому тексті знайдіть складні речення. Переформулюйте знайдені складні речення таким чином, щоб зміст одного складного речення відтворився кількома простими. виправте стилістичні неточності.

Сучасні мультимедійні технології надають можливості інтеграції таких важливих передумов для організації навчально-виховного процесу, як мотивація, наочність, індивідуалізація навчальної діяльності, а також організації ефективного моніторингу за навчальною діяльністю з боку вчителя.

Проведення уроку з використанням інформаційних технологій дозволяє йому перекласти частину своєї роботи на комп'ютер, що робить процес

навчання більш цікавим й інтенсивним. Зауважимо, що комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його. Підбір навчальних комп'ютерних ігор залежить насамперед від поточного навчального матеріалу й рівня підготовки учнів. Наявність різних програмно-педагогічних розробок надає повну волю творчо працюючому вчителю й дозволяє використати його з різними навчальними програмами й методичними посібниками. Комп'ютер природно вписується в життя школи і є ще одним ефективним технічним засобом, за допомогою якого можна значно урізноманітнити процес навчання. Кожне заняття викликає в дітей емоційний підйом, навіть невстигаючі учні охоче працюють з комп'ютером, а невдалий хід гри внаслідок пробілів у знаннях спонукує частину з них звертатися за допомогою до вчителя або самостійно отримувати знання у процесі гри.

З іншого боку, цей метод навчання дуже привабливий і для вчителів: допомагає їм краще оцінити здібності й знання дитини, зрозуміти його, шукати нові, нетрадиційні форми й методи навчання. Це велика область для прояву творчих здібностей для багатьох: учителів, методистів, психологів, усіх, хто хоче й уміє працювати, може зрозуміти сучасних дітей, їхні потреби й інтереси, хто їх любить і віддає їм себе [7, 29]. Основним видом діяльності учня початкової школи є гра. Комп'ютерні навчальні програми ставлять перед дитиною реальні цілі, які можливо досягнути: розв'яжеш приклади – допоможеш казковим героям. Таким чином в учня формується позитивна мотивація засвоєння знань та асоціативне мислення, розвиває математичні, конструкторські та комбінаторні здібності.

[Колток Л. Використання ІКТ на уроках як одна із складових модернізації початкової школи. *Молодь і ринок*. 2015. № 9 (128). С. 112-116].

Завдання 6. Від поданих слів утворіть форму множини.

Автор, корпус, округ, паспорт, пояс, ректор, директор, професор, редактор, кишка, навчати, видужати, дихати, поєднати, викладач, декан, учитель, психолог, мова, історія.

Контрольні запитання: 1. Охарактеризуйте предмет, мету і завдання курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». 2. Дайте визначення поняття «мова». 3. Як ви розумієте поняття «мова як комунікативний, духовно-культурний феномен»? 4. Яким змістом наділяють поняття «сучасна українська мова»?

Практичне заняття № 2

Круглий стіл. Основи культури української мови

Теоретичні питання

1. Комунікативні ознаки культури мови.
2. Комунікативна професіограма фахівця – вчителя початкової школи.
3. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.
4. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет.
5. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул вчителя початкової школи.

Рекомендована література

1. Копусь О. А. Трансверсальні компетентності сучасного вчителя у ракурсі підготовки майбутніх педагогів до роботи в новій українській школі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2022. № 2 (139). С. 30-35. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15726>
2. Копусь О. А. Формування культури професійного спілкування майбутніх учителів засобами інтерактивних методів навчання. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. № 4. С. 35-40. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/3955>
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
4. Тагієва І. С. Лінгвокультурологічний підхід до аналізу концептів-артефактів у процесі вивчення українських народних казок. *Наука і освіта* : наук.-практ. журнал. 2014. № 10. С. 195-198. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6774>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Прочитайте текст.

Абсолютно суперечать українському мовленнєвому етикетові звертання на кшталт: «Борька», «Ваня», «Вася», «Маня», «Шурка», «папаня», «мамаша», «Сидорівна», «Петрович». Його грубо порушують особи, що вдаються до нецензурних слів. Особливо несприйнятною є матірня лайка – пережиток первісного азіатського дикунства. Той, хто вдається до цієї грубої лайки, чинить злочинний захват на культуру нашої рідної мови, споганює наш національний мовленнєвий етикет, який формувався впродовж тисячоліть і став взірцем шанобливого ставлення до людей, невід'ємним компонентом не тільки української національної, а й європейської мовної культури, в якій людина вважається найголовнішою цінністю (згадаймо звертання пан, пані, панна, паничу, що походить від грецького слова «все»)… Слова «пан», «пані» – давні атрибути нашого мовленнєвого етикету, які широко побутують в усній народній творчості, зокрема в колядках, що належать до найдавніших її жанрів («Добрий вечір тобі, пане господарю...», «Ой підемо, пане-брате, від хати до хати, нашим панам господарям заколядувати») (М. Стельмахович).

Дайте відповіді на запитання:

- У чому полягає особливість українського мовленнєвого етикету?
- Як ви ставитеся до людей, що використовують у своєму мовленні нецензурні слова, сленг, жаргонну лексику?
- Що свідчить про те, що слова «пан», «пані» – давні атрибути нашого мовленнєвого етикету?

Завдання 2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства затвердило професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/266-nakaz_2736.pdf). Ознайомившись із цим документом, проаналізуйте, якими саме компетентностями повинен володіти вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти.

Завдання 3. Пояснити відмінність у значенні слів-паронімів. Скласти речення із запропонованими словами.

Дипломат – дипломант, адресат – адресант; виборний – виборчий; вникати – уникати; гривня – гривна; громадський – громадянський.

Завдання 4. Поясніть значення наведених висловів.
 Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається.
 Мовивши слово, треба бути йому паном.
 Від меча рана загоїться, а від лихого слова – ніколи.
 Від теплого слова і лід розмерзається.

Завдання 5. Використовуючи етикетні формули, письмово змодельуйте мовленнєву ситуацію: Ви забули ім'я викладача, але хочете звернуся до нього з питанням щодо теми практичного заняття.

Завдання 6. Зредагуйте формули мовного етикету.
 Хочу Вас запитати
 Подякував
 Слухайте, чи могли б Ви мене відпустити?
 Я вибачаюсь, можна пройти?
 А дивіться, а можна я завтра здам цю тему онлайн?

Завдання 7. Випишіть з «Українського педагогічного словника» С. Гончаренка 10 термінів.

Завдання 8. Укладіть комунікативну професіограму за своєю спеціальністю (вчителя початкових класів, психолога, вчителя англійської мови в початковій школі, корекційного педагога, логопеда (на вибір)).

Самостійна робота

Завдання 1. З поданого тексту выпишіть терміни, згрупуйте відповідно до класифікації, підберіть (якщо можливо) синоніми. Зібраний матеріал оформіть у таблицю.

У методиці навчання української мови в початкових класах подано основні напрями словникової роботи, а саме: 1) збагачення словника учнів новими словами і розширення його новими значеннями уже відомих лексем; 2) уточнення словника, яке передбачає роботу над паронімами, синонімами, антонімами, омонімами; засвоєння багатозначності, лексичної сполучуваності слів, зокрема, у фразеологічних одиницях; 3) активізація словника – переведення слів із пасивного словникового запасу учнів у активний; 4) витіснення із вживання нелітературних слів, виправлення вад вимови, переведення їх із активу в пасив [4].

Відомо, що розширення словника молодших школярів іде одночасно з ознайомленням їх з навколишньою дійсністю, з вихованням правильного ставлення до природи. Роботу доцільно розпочинати з першого дня перебування дитини в школі, надаючи при цьому перевагу доборові навчального матеріалу, практичній мовленнєвій спрямованості змісту уроку, врахуванню особливостей словникового складу та його обсягу. У кожному

класі початкової школи програма з української мови передбачає вивчення слів, правопис і вимову яких потрібно запам'ятати. Поєднавши цю роботу із розвитком творчих здібностей, вчитель спроможний домогтися не «зазубрювання» слів, а свідомого запам'ятовування.

[Белоконь В. О. Робота над словниковими словами на уроках української мови в початковій школі. *Лінгводидактична підготовка та професійний розвиток сучасного вчителя початкової школи* : зб. наук. праць. Херсон: 2018. С. 10-15].

Завдання 2. Ознайомтесь із принципами укладання та структурою статей словників різних типів (енциклопедичних, лінгвістичних (тлумачних, орфографічних, орфоепічних, етимологічних, словників іншомовних слів, перекладних тощо). Випишіть зразки статей до слів *щастя, законний, координувати, холодний, параметр, бюджет*, поясніть, які особливості поданих лексем розкриваються в кожному з цих словників.

Завдання 3. Прокоментуйте письмово таке твердження:

Мова – це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова – це ще й музика, мелодика, барви буття, сучасна художня, інтелектуальна і мислительська діяльність народу (О. Олесь).

Завдання 4. Підготуйте короткий (2-3 хв) публічний виступ на одну із запропонованих тем:

1. Читаючи авторів, які гарно пишуть, звикаємо і гарно говорити (Вольтер).
2. Людське спілкування – це обмін цінностями, а вміння вести розмову – це талант (Стендаль).
3. Найбільше з достоїнств оратора – не тільки сказати те, що потрібно, але і не сказати того, що не потрібно (Цицерон)
4. Чудова думка втрачає свою цінність, коли вона погано висловлена (Вольтер).

Завдання 5. За тлумачним словником з'ясуйте значення слова «поступити» і відредагуйте словосполучення.

Поступив на роботу
 поступили у продаж
 поступив у заклад вищої освіти
 поступив справедливо
 поступили заявки

Практичне заняття № 3-4

Ділова гра. Стилї сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні

Теоретичні питання

1. Функціональні стилї української мови та сфера їх застосування.
2. Основні ознаки функціональних стилїв.
3. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилїв.
4. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.

Рекомендована література

1. Голоюх Л. В. Українська мова за професійним спрямуванням. навч. посібник. Луцьк, 2022. 192 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21232/1/posibnyk.pdf>
2. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
3. Копусь О. Застосування когнітивно-концептуального підходу до лінгвостилістичного аналізу художнього тексту. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції. Філологічні науки.* 2014. № 3. С. 94-97. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/8889>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Прокопович Л. С., Моргун А.В. Практикум з української мови за професійним спрямуванням: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 053 Психологія. Мукачево: МДУ, 2019. 72 с. URL: <http://surl.li/ssudj>
6. Тагієва І. С. Лінгвокультурологічний підхід до аналізу концептів-артефактів у процесі вивчення українських народних казок. *Наука і освіта : наук.-практ. журнал.* 2014. № 10. С. 195-198. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6774>
7. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Оберіть для аналізу статтю з видання Університету Ушинського (<https://pdpu.edu.ua/sferi-diyalnosti/naukova/universytetski-vydannia>).

Попередньо проглянувши її, проаналізуйте за поданим планом:

- До якого виду можна віднести цю статтю?
- Які підтеми можна в ній виділити?
- Як автор будує статтю?
- Що є важливим для автора, а що – для нас, читачів?
- Які головні ідеї та положення викладено автором у статті?

Завдання 2. Прочитайте, знайдіть і виправте мовленнєві помилки. Запишіть:

1. Питання внесене в повістку дня засідання факультету початкового навчання.
2. Десятим пунктом записано інформацію про соціальний захист населення.
3. Комітету треба працювати ще дві неділі.
4. На 14 люте ситуація склалася дуже складна.
5. Із цього приводу я б хотів додати ще кілька слів.
6. Теза складається з п'яти строчок.
7. Все це дуже добре викладено на бумазі? а в житті все не так.
8. Я теж притримуюсь такої думки.

Завдання 3. Випишіть із підручника зі спеціальності, з монографії, наукового часопису чи з науково-популярної літератури уривок тексту (1,5-2 сторінки), зробіть його аналіз, використовуючи поданий нижче план (зразок аналізу : Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. пос. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. С. 154. URL: <http://surl.li/ssufk>).

План аналізу наукового тексту

1. Точна вказівка на текст, який аналізується (бібліографічні дані праці) або ж ксерокопія тексту (якщо це стаття чи уривок).
2. Жанр і тема праці.
3. Для кого розрахована праця?
4. Ознаки стилю.
5. Композиція тексту
6. Способи вираження наявної інформації в авторському тексті.
7. Мовні засоби (описати: терміни, схеми, таблиці, графіки (їх різновиди і роль у праці); наукова фразеологія, цитати, посилання, синтаксичні конструкції (різновиди речень, навести приклади, їх роль), частини мови, які слова і словосполучення використано для поєднання частин у тексті.

8. До якого підстилю наукового стилю можна віднести аналізований текст?

Завдання 4. Заповніть таблицю
Функціональні стилі сучасної української літературної мови

Назва стилю	Основне призначення	Основні ознаки	Основні мовні засоби	Сфера	Підстилі

Завдання 5. Установіть, зразком якого функціонального стилю є поданий уривок. Схарактеризуйте лексико-семантичні та стилістико-граматичні особливості тексту.

Найголовнішим пріоритетом у роботі з такими дітьми є особистий підхід до кожної дитини (уведення спеціальних розділів у робочу програму для дітей з особливими освітніми потребами, які були відсутніми для дітей з типовим рівнем розвитку; систематизація вправ і завдань за видами нозологій, і звісно, має бути атмосфера заохочення. Зазвичай така атмосфера складається із правил, коли фахівець не позбавляє дитину можливості піклуватися самостійно про самого себе; заохочує будь-які прояви її ініціативи; відзначає успіхи у фізичному розвитку та навпаки, при досягненні, різко не втрачає цікавість до такої дитини; сумлінно контролює якість умінь та навичок. І в підсумку, фахівець має продовжувати всебічно розвивати дитину з особливими освітніми потребами, щоб вона відчувала себе комфортно в соціальному середовищі, дотримуватись педагогічного такту (безперервне заохочення за будь-які досягнення, своєчасна допомога кожній «особливій» дитині, розвиток упевненості у своїх власних силах і можливостях).

Готуючись до будь-якого заходу, в яких будуть брати участь діти з особливими освітніми потребами, слід підготувати для них індивідуальні завдання. Готуючись до спортивно-масових заходів, необхідно комбінувати для них різні завдання, які вони зможуть відпрацювати й під час позаурочної діяльності.

Не потрібно забувати про застосування різних засобів, для запобігання перевтоми дітей з певними потребами (поступове підвищення рухової активності): чергувати рухову і практичну діяльність; виконувати спортивні завдання та вправи поступово, спостерігаючи за втомою дітей; використовувати цікавий наочний матеріал з барвистим наповнення для активізації учнів; використовувати технічні засоби, адаптовані для фізичної підготовки: спортивні тренажери, спортивний інвентар; нетрадиційне обладнання тощо

[Пальшкова І. О. Організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2023. № 3(144). С. 138].

Завдання 6. Завдання-гра: обмінятися інформацією. Мета: розвиток уміння виділити корисну інформацію, дати можливість взяти участь у навчанні та переданні своїх знань іншій особі.

Порядок проведення: 1) підготувати картки з фактами, роздати по одній усім учасникам; 2) протягом кількох хвилин учасники читають інформацію на картці; 3) учасники обмінюються отриманою інформацією, при цьому говорити можна тільки з однією особою; 4) після завершення обміну інформацією пропонуємо розказати що-небудь із того, про що дізналися від інших.

Оптимальне виконання цієї вправи, коли група ділиться на дві частини, учасники стають обличчям одне до одного, утворюючи таким чином два кола. За знаком викладача утворені пари обмінюються інформацією, після цього, за вказівкою викладача, внутрішнє (зовнішнє) коло пересувається на один крок вліво (вправо). Знову відбувається обмін інформацією, пересування на крок вліво (вправо) і так далі, аж поки пари, які розпочинали обмінюватися інформацією, не зустрінуться знову. Отже, усі учасники внутрішнього кола отримують повну інформацію від учасників зовнішнього кола і навпаки.

Завдання 7. О, слово рідне, хто без тебе я?! Інтелектуальна гра
Приблизний перелік питань (учасники заздалегідь готують по 15 запитань для протилежної команди).

1 команда

1. Державна мова України (_____).
2. Найбільша одиниця мови (_____).
3. Частина мови, яка називає ознаку (_____).
4. Знак у кінці питального речення (___).

2 команда

1. Перша буква у власній назві (_____).
2. Знак у слові з-поміж (_____).
3. Назва гірських українців (_____).
4. Наука про звуки мови (_____).

Завдання 8. Гра «Ланцюжок». З алфавіту обирається буква, з якої починається гра. Протягом 10 хв. здобувачі вищої освіти повинні записати якомога більше слів певної тематичної групи: педагогічні поняття, лінгвістичні поняття; юридичні поняття. Перемагає той, хто напише найбільше назв і зуміє пояснити їх значення.

Самостійна робота

Завдання 1. Із поданих слів виберіть наукову (1), виробничо-професійну (2), офіційно-ділову (3), суспільно-політичну (4) та розмовну (5) лексику.

Заява, жоден, орфографія, пріоритет, справедливість, крутій, ухвала, пікетування, Конгрес демократичних сил України, ін'єкція, коледж, інтеграція, абітурієнт, категорія, посвідчення, комизитися, статус без'ядерної держави, роботяга, крапельниця, інноваційний, протокол, сектор, замакітрилося, кількадесят, якісно, писака, доводити до відома, націоналізм, ратифікувати, старенький.

Завдання 2. Серед наведених словосполучень виокремте стилістично неправильні, зредагуйте їх, правильні варіанти запишіть.

Пропуск в інститут, вимкнути світло, кризисна ситуація, немає потреби, вжити всіх зусиль, перегорнути сторінку, запланувати міроприємства, звернутися з проханням, думки співпадають, податкові пільги, говорити на українській мові, всі без виключення, широким планом, наступна зупинка, в любий час.

Завдання 3. Зредагуйте поданий тест. Знайдені помилки згрупуйте відповідно до мовних рівнів. Зібраний матеріал оформіть у таблицю.

Навчання української мови в початковій школі є складним процесом, що вимагає врахування багатьох факторів, які пов'язані з розвитком мовлення дитини, формуванням її як мовної особистості, яка не тільки знає мову, а й уміє нею користуватися як засобом спілкування, пізнання і вирішення найважливіших життєвих задач. Вивчення рідної мови є важливим не лише з погляду мовної освіти, а й для світоглядного становлення особистості молодшого школяра, виховання громадянина своєї держави.

На нашу думку, для ефективного навчання української мови необхідне розроблення організаційних і методичних заходів щодо формування в учнів насамперед текстотворчих умінь, передбачених типовою освітньою програмою української мови для початкової школи. Один із актуальних напрямів, що потребує розроблення нових організаційно-методичних засад, пов'язаний із мовленнєвим розвитком учнів, формуванням умінь будувати різні типи текстів.

В українській мові існує три типи текстів: розповідь, опис і міркування. У текстах-розповідях передають дію в розвитку, у часовій послідовності; у текстах-описах характеризують статичні картини, передають їх деталі; у текстах-міркуваннях подають розвиток думок щодо предмета промови. Усі типи текстів широко використовуються під час мовлення і спілкування. На нашу думку, дуже важливим завданням учителя початкової школи на уроках української мови є насамперед навчання молодших школярів самостійно складати тексти різних типів.

Текст-розповідь повідомляє про певні події, які відбулися, або відбуваються. У цьому типі тексту використовуються дієслова минулого або теперішнього часу; розповідь може йти від першої, або другої особи. За змістом такий тип тексту має певні смислові частини, які умовно можна поділити на зав'язку (початок подій), кульмінацію (основну частину) й розв'язку (завершення події).

У тексті-описі відображаються характеристики певного предмета, явища, людини, тощо. Головною метою такого типу тексту є створення в уяві читача образу про об'єкт, що описується, таким чином, аби він відповідав творчому задуму автора. На відміну від тексту-розповіді, текст-опис може не мати чіткої структури. Головним інструментом у даному випадку є майстерність автора у володінні словом і вміння художньо висловити побачене, почуте, або відчуте. Проте, як зазначає Олена Лобчук [1], деякі логічні частини також можуть бути, зокрема: частина з загальним описом, частина з деталізацією ознак предмета, що підтверджують загальну характеристику, підсумкова частина.

[Гуменюк І. М. Посібник-практикум з української мови за професійним спрямуванням (на основі текстоцентричного підходу) : навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта. Івано-Франківськ , 2022. С. 155]

Завдання 4. Запишіть у формі давального відмінка однини словосполуки. Сеньків Артем Юрійович, Томей Любомир Олексійович, Паук Наталія Павлівна, Корнеєв Микола Петрович, Яцишин Сергій Володимирович, Федів Оксана Іванівна, Шевченко Олена Іллівна.

Практичне заняття № 5
Дискусія. Культура усного фахового спілкування
вчителя початкової школи
Теоретичні питання

1. Спілкування як інструмент професійної діяльності. Основні закони спілкування.
2. Поняття ділового спілкування. Особливості усного спілкування.
3. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування.
4. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід.
5. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
6. Співбесіда з роботодавцем.
7. Етикет телефонної розмови.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
3. Копусь О. А. Формування культури професійного спілкування майбутніх учителів засобами інтерактивних методів навчання. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. №4. С. 35-40. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/3955>
4. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Прочитайте цитати зі студентських робіт. Відредагуйте невдалі словосполучення й запишіть правильні варіанти.

Заглиблює знання, порахували необхідним, приходять до висновків, бракуючі мотиви, одушевлені і неживі іменники, незатребувані знання, житіє-буття, казка-жалоба, проберемося в думках туди, оповідна пропозиція, давня сивина, арфоепічні норми, фанати древніх слов'ян, стане в нагоді.

Завдання 2. Робота з текстом.

Дискусія – форма колективного обговорення з метою встановлення істини через зіставлення різних поглядів, правильне розв’язання проблеми. Під час такого обговорення виявляються різні позиції, а емоційно-інтелектуальний поштовх пробуджує бажання активно мислити.

Організація дискусії має **три основні етапи**: підготовчий, основний, заключний. На I етапі слід сформулювати тему дискусії; визначити основні питання, які обговорюватимуться; підготувати основну літературу з проблеми, яка виноситься на дискусію; визначити місце та час проведення дискусії. На II етапі обговорюються питання порядку денного. У разі виникнення невеликої паузи, учасники мають трохи поміркувати, оскільки це може сприяти новому повороту дискусії. Останній етап є підбиттям підсумків (доручається керівнику або одному із спеціалістів – учасників дискусії). За нормами етикету тривалість дискусії не більше 3 год., повідомлення – 15-20 хв., виступ – 3-5 хв.

Основні правила ведення дискусії: 1) відверто висловлювати думки; 2) поважати думки всіх учасників дискусії; 3) не перебивати; 4) не говорити занадто довго та занадто часто; 5) водночас має говорити лише одна особа; 6) дотримуватися позитивних ідей та стосунків; 7) не критикувати себе та інших; 8) незгоди й конфлікти щодо ідей не повинні бути направлені на конкретну особу.

Найпоширеніша форма дискусії – *дерево рішень*. На початку учасників ознайомлюють з проблемою та надають основну інформацію, історичні факти, дати, події тощо. Далі вони мають для себе відзначити позитивні і негативні моменти у вирішенні цієї проблеми, заповнити таблицю й самостійно прийняти рішення, про яке повідомлять в обговоренні.

Інші форми проведення дискусії – ток-шоу, «мозковий штурм», дебати. Дискусію слід відрізнити від полеміки, яка виступає як конфронтація ідей, поглядів та думок і основна мета якої – перемога над опонентом, та від *диспуту*, який використовується зазвичай для публічного захисту тієї чи іншої позиції.

Виділяють три **основні види диспуту**: суперечка-монолог (людина сперечається сама з собою, це так звана внутрішня суперечка); суперечка-діалог (полемізують дві особи). Суперечка-діалог може бути масовою (беруть участь усі учасники) і груповою (сперечається група учасників у присутності всіх учасників). Розрізняють організовані та неорганізовані (стихійні) диспути.

Починати диспут доцільно з пропозиції прокоментувати будь-який факт, висловлювання, відео (кіно) фрагмент. Активність учасників диспуту, їх творча діяльність, яка призводить до самостійного вирішення обговорюваних питань, може стимулюватися навідними запитаннями, оцінними і спонукальними репліками (З підручника).

Завдання до тексту

1. Прочитайте текст, дотримуючись орфоепічних норм української мови. До якого стилю належить цей текст? Обґрунтуйте свою думку.
2. Підготуйтеся до участі у груповій дискусії на тему «*Студентоцентроване навчання як перспективний елемент вищої освіти*».

Орієнтовні питання для обговорення під час дискусії:

- ✓ Що таке студентоцентроване навчання?
- ✓ Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти.
- ✓ Основні ідеї концепції освітнього коучингу (інструмент особистісного і професійного розвитку).
- ✓ Реалізація студентоцентризму в Університеті Ушинського.

Завдання 3. Висловіть письмово власну думку на одну із запропонованих тем.

1. Чому ви обрали саме цю професію?
2. Що вам відомо про фах? (історичний екскурс).
3. Наскільки ваша спеціальність актуальна сьогодні, у перспективі?
4. Ставши фахівцем, що б ви хотіли змінити у нашому суспільстві?
5. Які люди сприяли вашому вибору професії?
6. Які відомі фахівці є для вас взірцем?

Завдання 4. Провести дискусію зі спірної теми.

Мета: розвиток усного мовлення, творчості, глибоке осмислення проблеми, пошук самостійного розв'язання проблеми.

Порядок проведення:

- 1) Задається тема для обговорення.
- 2) Обговорення заданої теми.
- 3) Підсумки, висновки, рішення.

Для виконання цієї вправи можна залучати усіх учасників, можна поділити на групи, скажімо, група «за», група «проти».

Приблизні теми для обговорення:

Тема I. Смертельна кара виправдана?

Тема II. Паління – примха, необхідність чи залежність?

Тема III. Використання ненормативної лексики – прояв безкультур'я чи свідчення невеликого словникового запасу людини?

[Крашеніннікова Т. В., Подворчан А. З. Українська мова професійного спрямування (нестандартні заняття): Навчальний посібник. Дніпро: 2018. 66 с.]

Самостійна робота

Завдання 1. Зредагуйте поданий тест. Знайдені помилки згрупуйте відповідно до мовних рівнів. Зібраний матеріал оформіть у таблицю.

Анотація. У статті розглянуто особливості стимулювання учнів початкових класів до навчання. Проаналізовано й узагальнено поняття «мотив», «мотивація», «стимул», «стимулювання». Визначено етапи формування інтересу учіння в учнів початкових класів і його залежність від організації освітнього процесу. Досліджено рівень сформованості пізнавальних інтересів школярів. Систематизовано й розроблено класифікацію стимулів навчальної діяльності, яка включає стимули, джерелом виникнення яких є процес діяльності, стимули, джерелом виникнення яких є зміст діяльності, стимули, джерелом виникнення яких є стосунки між учителем і учнем, стимули, як результат оцінювання учнів і стимули, які виникають внаслідок використання різних засобів навчання. Показано залежність використання стимулів навчання від використання методів навчання і форм організації навчального процесу. Зокрема, конкретизовано вимоги до використання таких методів навчання: спеціально організовані ситуації успіху, метод створення ситуації інтересу до певного предмета, метод створення ситуації новизни навчального матеріалу, метод опори на життєвий досвід учнів. Зазначено доцільність використання методу стимулювання навчального процесу в початковій школі різноманітних ігор та ігрових форм організації пізнавальної діяльності, з-поміж яких виокремлено такі групи ігор: короткі ігри та ігрові оболонки. Зауважено особливості організації освітнього процесу в початковій школі з метою стимулювання учіння дітей через поєднання їх у групи. Визначено роль шкільних підручників як засобів організації освітнього процесу та особливості їх використання в стимулюванні учіння учнів молодшого шкільного віку. У статті окреслено педагогічні умови успішного стимулювання дітей до навчання, основними з яких є забезпечення відповідності змісту програмного матеріалу розумовому розвитку учнів, застосування різноманітних видів, форм і методів навчальної діяльності, використання на уроках колективної діяльності, творчість учителя в процесі роботи з підручниками, створення сприятливого морально-психологічного мікроклімату.

[Гуменюк І. М. Посібник-практикум з української мови за професійним спрямуванням (на основі текстоцентричного підходу) : навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта. Івано-Франківськ , 2022. С. 157].

Завдання 2. На основі наведених прислів'їв сформулюйте правила мовленнєвого етикету.

1. Всякому слову свій час.
2. Краще недоговорити, ніж переговорити.
3. Умієш говорити – умій слухати.
4. Красно говорить, а слухати нічого.
5. Дав слово – дотримай його.
6. Будь добрим слухачем – будеш добрим оповідачем.
7. Коли хочеш, що казати, то подумай, як почати.

Завдання 3. Усно доповніть подані нижче мовні формули, поясніть її етичну функцію.

1. Маю до Вас прохання...
2. Дозвольте Вас попросити
3. Маю честь представити (рекомендувати)
4. Дозвольте висловити мою думку щодо
5. Чи не погодилися б Ви на мою пропозицію...
6. Мені дуже шкода
7. ... але ви маєте рацію....

Завдання 4. Укладіть словничок сленгізмів, якими найбільше послуговуються студенти Університету Ушинського.

Дайте відповіді на запитання:

1. Які етикетні норми вітань та побажань притаманні українцям?
2. Чи потрібно цілувати руку жінці, вітаючись з нею?
3. Чому не можна поплескувати по плечу при зустрічі?

Практичне заняття № 6

Круглий стіл.

Українська термінологія у професійному спілкуванні

Теоретичні питання

1. Історія і сучасні проблеми української термінології. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії
2. Термін та його ознаки. Термінологія як система
3. Загальнонаукова і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія освітньої галузі
4. Способи творення термінів певного фаху
5. Нормування, кодифікація і стандартизація термінів
6. Українські електронні термінологічні словники

Рекомендована література

1. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
2. Копусь О. А. Формування культури професійного спілкування майбутніх учителів засобами інтерактивних методів навчання. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. №4. С. 35-40. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/3955>
3. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
4. Прокопенко Л. І. Проєктування комплексного електронного навчального словника гандбольної термінології. *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення*: збірник тез доповідей міжнародної наукової конференції, 23-24 вересня 2021 р. / відп. ред. Ж. Д. Горіна. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021. С. 138-147. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/13116>
5. Савчук Н. М. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 160 с. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11539/1/ukrayinska_mova.pdf
6. Тагієва І. Лінгвокультурологічний напрям у вивченні концептів. *Семантика мови і тексту* : Матеріали XI Міжнародної конференції (м. Івано-Франківськ, 26-28 вересня 2012 року). Івано-Франківськ, 2012. С. 292-294.

7. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Подані слова згрупуйте в синонімічні ряди.

Горіти, ввічливий, батьківщина, давній, рідний край, минулий, уважний, мерехтіти, вихований, палахкотіти, сяяти, вітчизна, старезний, чемний, палати, жевріти, стежка, доріжка, сміливий, хоробрий, любов, здібний, дорога, відважний, кохання, талановитий, пильний, здатний, шлях, запопадливо, рішучий, тропа, мужній, тліти, стежина, доблесний, непоборний, шанобливий, героїчний, любощі.

Завдання 2. Випишіть зі словника фахових термінів 10 понять, запишіть їх стислу дефініцію, визначте структуру та спосіб їх творення.

Завдання 3. Підготуйте доповідь із презентацією на тему «Українські термінологічні словники».

Завдання 4. Виберіть правильний варіант. Поясніть значення.

Протягом року – на протязі року; закривати (відкривати) книжку – розгортати (згортати) книжку; корк (на дорозі) – затор (на дорозі); відчиняти (зачиняти) двері, вікна – відкривати (закривати) двері, вікна; кидатися в очі (про річ, що привернула нашу увагу) – впадати у вічі (про річ, що привернула нашу увагу); примусити піти – заставити піти; купувати в розстрочку – купувати на виплат (на виплату); брати участь – приймати участь, задавати питання – ставити питання; піти за хлібом – піти по хліб.

Завдання 5. Використавши етикетні мовленнєві формули, складіть і розіграйте за особами діалог (8-12 реплік) відповідно до однієї з поданих ситуацій.

Ситуація 1. Ви хочете влаштуватися на роботу, прийшли на прийом до директора школи. Вас запросили до кабінету. Зайдіть, привітайтеся, відрекомендуйтеся, підтримайте розмову.

Ситуація 2. Ви голова профспілкового комітету. До вас прийшов працівник. Прийміть його, з'ясуйте, що його хвилює, допоможіть у вирішенні проблеми.

Ситуація 3. Ви керівник установи. В установі є вакантне місце. Ви ведете розмову з претендентом на це місце.

Завдання 6. Перекладіть дієприкметники українською мовою. Адаптировавшись, гнущийся, простирающийся, вьющийся, вращающийся, неразвивающийся, прославившийся, потрескавшийся, приблудившийся, слепнувший, отдыхающий, видоизменяющийся, сомневающийся.

Самостійна робота

Завдання 1. Напишіть повідомлення на тему «Шляхи уникнення кальок під час перекладу наукових текстів».

Завдання 2. Підготуйте презентацію професії, яку Ви опановуєте в університеті. Скористайтеся навідними питаннями. 1. Чим приваблює обрана професія? 2. Що вам відомо про цей фах? (історичний екскурс). 3. Наскільки ваша спеціальність важлива, актуальна сьогодні, у перспективі? 4. Які ділові, моральні якості допоможуть вам у професійній діяльності? 5. Ким Ви бачите себе у майбутньому?

Завдання 3. Відредагуйте речення. Поясніть, яких помилок припустився автор.

1. Україна демонструє позитивні тенденції по всім напрямкам реформ в освітній галузі. 2. На розпродажі представлено колекції жіночих зимових пальто. 3. Шановний Олександр Дмитрович, звертаємось до Вас із проханням надати інформацію по строкам виконання замовлення. 4. Українська делегація на чолі з Володимиром Ковальчук відвідала Об'єднані Арабські Емірати. 5. На адресу компанії надійшло двоє листів. 6. США запропонувало зустріч на рівні президентів країн. 7. Найбільш відчутнішою була підтримка банківського сектору країни. 8. Спеціалісти прогнозують виконання плану на 94 відсотка. 9. Якщо правильно відповісиш на всі запитання, отримаєш самий високий результат. 10. Ефективним способом подолання головної болі є прогулянка на свіжому повітрі.

Завдання 4. Ознайомтесь із деякими порадами американського педагога Дейла Карнегі для тих, хто хоче опанувати основи ефективного спілкування з людьми та навчитися подобатися іншим. Поясніть їх та сформулюйте власну думку щодо цих рекомендацій.

Основні способи спілкування з людьми

Правило 1. Не критикуйте, не осуджуйте, не скаржіться.

Правило 2. Давайте чесну, щирю, високу оцінку.

Правило 3. Викличте в іншій особі палке бажання.

Як привернути до себе людей

Правило 1. Будьте щиро зацікавлені іншими людьми.

Правило 2. Усміхайтесь!

Правило 3. Пам'ятайте, що ім'я людини є для неї найсолодшим і найважливішим звуком будь-якою мовою.

Правило 4. Будьте гарним слухачем. Спонукайте інших говорити про себе.

Правило 5. Говоріть про інтереси іншої людини.

Правило 6. Дайте іншій особі відчуття своєї значущості – і робіть це щиро.

[Клак О. С. Практикум з української мови за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 23].

Завдання 5. Ознайомтесь із порадами американського журналіста і телеведучого Ларрі Кінга для тих, хто хоче навчитися говорити так, щоб його слухали і чули. Поміркуйте, наскільки дієвими й корисними є ці поради для спілкування в різних ситуаціях, наприклад, із друзями, колегами, керівником, партнером? Якими порадами Ви могли б доповнити подані?

Поради від Ларрі Кінга

1. Говорити – це такий же процес, як водіння машини або гра в гольф – його треба вчитися. Постійність практики творить чудеса.

2. Якщо є сумніви, краще помовчати. Нехай це викличе підозри в дурості, але це краще, ніж розвіяти всі сумніви щодо цього.

3. Виробіть корисну звичку розмовляти вголос зі собою. Робіть це будь-де і завжди, коли для цього є можливість. Таким чином Ви тренуєте не тільки голос, а й інтонацію, темпоритм. Ларрі зізнається, що часто ні з того ні з сього може вимовити якусь підводку до передачі або просто репліку. Ефект спонтанності теж важливий, бо навчить реакції відповіді.

4. Добре розвиває манеру мови бесіда біля дзеркала. Це улюблений прийом багатьох ораторів. Почасти це допомагає встановити зоровий контакт з візаві, бо мимоволі Ви дивитесь в очі своєму відображенню.

5. Слухайте час від часу, як Ви розмовляєте. Цей простий прийом допоможе зненавидіти свої «е-е-е» та інші слова-паразити і запустить програму для підсвідомості з установкою на зменшення їх кількості в мові. Прислухайтеся до себе – і тоді до Вас почнуть прислухатися інші.

6. Модні жаргонізми, терміни та інший сленг зроблять Вашу мову цікавою на 5 хвилин, але потім співрозмовник втомиться і просто відмовиться робити зусилля, щоб Вас розуміти. Пам'ятайте про це.

7. Щоб домогтися від співрозмовника відвертості і щирості, треба самому бути відвертим і щирим.

8. Один з головних секретів – це вміння ставити питання. Кінг зізнається, що сам він надзвичайно цікавий і постійно ставить питання, чим би не займався. Найулюбленіше з них – «чому?».

[Клак О. С. Практикум з української мови за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 38].

Практичне заняття № 7

Семинар. Документ – основний вид ділового мовлення

Теоретичні питання

1. Класифікація документів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки
2. Вимоги до тексту документа
3. Резюме
4. Характеристика
5. Рекомендаційний лист
6. Заява. Види заяв
7. Автобіографія
8. Трудова книжка
9. Трудовий договір
10. Контракт
11. Трудова угода

Рекомендована література

1. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
2. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
3. Савчук Н. М. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 160 с. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11539/1/ukrayinska_mova.pdf
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Напишіть резюме від свого імені. Визначте посаду, на яку б ви могли претендувати з огляду на ваш освітній рівень.

Завдання 2. Укладіть автобіографію.

Завдання 3. Укладіть характеристику на одного з ваших одногрупників.

Завдання 4. Напишіть заяву про прийняття на вакантну посаду учителя початкових класів закладу загальної середньої освіти.

Завдання 5. Запишіть словосполучки у формі родового відмінка однини. Скунець Юрій Миколайович, Сніжко Олег Ілліч, Засуха Федір Кирилович, Дейнека Яніна Вадимівна, Туряниця Іван Іванович, Кривошия Оксана Василівна, Русин Артем Григорович, Тихохід Любомир Валентинович, Стус Василь Павлович, Данацко Микола Семенович, Глущик Сергій Володимирович

Завдання 6. Напишіть заяву на ім'я декана вашого факультету з проханням про дострокове складання літньої заліково-екзаменаційної сесії.

Самостійна робота

Завдання 1. Дайте визначення документа «заява».

Завдання 2. Назвіть відомі Вам види заяв.

Завдання 3. Що таке «рекомендаційний лист»? Які він містить реквізити?

Завдання 4. Розкрийте особливості таких документів: особовий листок з обліку кадрів, наказ щодо особового складу, трудова книжка, трудовий договір, контракт, трудова угода.

Завдання 5. Виконайте тести.

1. Офіційне повідомлення в усній або письмовій формі, в якому викладається певне прохання – це:

- а) резюме;
- б) заява;
- в) наказ.

2. Які заяви розрізняють за місцем виникнення?

- а) типові й нестандартні;
- б) вхідні й вихідні;
- в) внутрішні й зовнішні.

3. Документ, у якому претендент на ту чи іншу посаду повідомляє стислі відомості про освіту, трудову діяльність, професійний досвід і досягнення тощо – це:

- а) характеристика;
- б) резюме;
- в) автобіографія.

4. Накази слід писати:

- а) від першої особи;
- б) від другої особи;
- в) від третьої особи.

5. Якщо документ надсилають посадовій особі, назву установи зазначають: а) у місцевому відмінку;

- б) у називному відмінку;
- в) у родовому відмінку.

Завдання 6. Захист презентацій (одна тема на вибір здобувача вищої освіти)

- Вимоги до оформлення особового листка з обліку кадрів.
- Особливості оформлення наказу щодо особового складу.
- Специфіка текстів трудового договору, контракту, трудової угоди

Завдання 7. Запишіть у формі давального відмінка однини прізвища та імена по батькові. Усно сформулюйте правила, за якими відмінюються прізвища в українській мові.

Іванишин Артем Григорович, Тихолаз Любомир Валентинович, Хміль Василь Павлович, Кабиш Іван Петрович, Шеховець Сергій Володимирович, Федорів Юрій Іванович, Сніжко Олег Ілліч, Засуха Федір Кирилович, Дейнека Яніна Вадимівна, Чепіга Марина Георгіївна, Кривошия Оксана Василівна, Богушенко Олександр Миколайович, Богушенко Марина Михайлівна, Коцур Ярослав Геннадійович, Коцур Наталя Юріївна, Васильєв Ярослав Євгенович, Васильєва Валентина Віталіївна.

Завдання 8. Запишіть, хто вносить відомості у трудову книжку, які саме відомості мають бути внесені.

Практичне заняття № 8-9

Семінар. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні

Теоретичні питання

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю
2. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці
3. Анотування і реферування наукових текстів
4. Основні правила бібліографічного опису джерел
5. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату
6. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті
7. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт
8. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці
9. Науковий етикет

Рекомендована література

1. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
2. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
3. Савчук Н. М. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 160 с. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11539/1/ukrayinska_mo_va.pdf
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Підберіть науковий текст вашого фаху, выпишіть з тексту терміни (8-10 прикладів). Використовуючи словники, запишіть їх значення та походження.

Завдання 2. У репозитарії Університету Ушинського ознайомтесь з методичними рекомендаціями до написання курсових робіт

[Скворцова С. О., Гаєвець Я. С. Методичні рекомендації для написання курсових робіт з навчальної дисципліни «Методика викладання математичної освітньої галузі» для здобувачів першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта денної та заочної форм навчання. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 29 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/16380>] .

Сформулюйте і запишіть основні технічні правила оформлення курсової роботи.

Завдання 3. Ознайомитись із Положенням про кваліфікаційні (бакалаврські/магістерські) роботи на здобуття першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти

(https://www.pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/org.osv.proc/OSP-002.pdf).

Сформулюйте і запишіть основні технічні правила оформлення бакалаврської роботи.

Завдання 4. Напишіть рецензію на одну з фахових наукових статей:

Балакірева В. А. Проблема підготовки майбутніх учителів до організації трудового навчання молодших школярів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2018. № 1. С. 7-11. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/3772>

Богданова І. М. Зміст професійно-мобілізаційної компетентності майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2019. № 3 (128). С. 20-25. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6067>

Пальшкова І. О. Організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі спортивно-масових заходів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2023. № 3(144). С. 136-141. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17982>

Скоромна М. Організація навчальної діяльності молодшого школяра через інтерактивні методи навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук* : збірник наукових праць молодих вчених. 2020. Вип. 31(4). С. 147-152. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/14798/1/Skoromna%20%200%9c.%202020.pdf>

Завдання 5. Відредагуйте речення. Укажіть, які саме помилки допущені в них, підтвердіть свою думку правилами.

1. Висловлюючи своє відношення до подій у країні, він наголосив на тому, що вже давно час приймати міри по налагодженню усіх галузей виробництва. 2. Через дві неділі я маю їхати у зарубіжну командировку. 3. Завод, виробляючий раніше воєнну техніку, поступово перепрофільовується на виготовлення товарів широкого вжитку. 4. Обговорюючи проблему текучості кадрів, думки майже всіх присутніх на засіданні співпали. 5. Більша половина студентів (біля 100 чоловік) поїхала у Вінницьку область на фольклорну практику. 6. По відношенню до усього сказаного я хочу сказати, що не треба вмішуватися в особові справи кожного з нас. 7. Регістрація учасників олімпіади проводиться з дев'яти до одинадцяти годин. 8. До характеристики прикладається: атестат, справка з місця роботи; виписка з протоколу зборів трудового колективу

Самостійна робота

Завдання 1. Укладіть портфолію зі зразками документів

Резюме.

Рекомендаційний лист.

Характеристика.

Заява.

Автобіографія.

Завдання 2. Виберіть і підкресліть правильний варіант. Умотивуйте свою відповідь.

По вказівці деканата, за вказівкою деканату, за вказівкою деканата; пропущені заняття відпрацьовано, пропущені заняття відроблені, пропущені заняття проробляються; лекція розпочнеться о 9.30, лекція розпочинатиметься о 9.30, лекція розпочнеться в 9.30; справка, довідка; командировочне посвідчення, командировочна посвідка, відрядження; створено сітку підприємств та управлінь, створена система підприємств та управлінь, створені система підприємств та управлінь; певну долю витрат приймає на себе запрошувальна сторона, певну долю витрат приймають на себе запрошувальні.

Завдання 3. З поданими словами складіть речення, які можна застосувати в науковому стилі

Закрити, розповсюджувати, поширювати, створити, утворити, брати, запобігати, набирати, нехтувати, опанувати, скористатися.

Завдання 4. З наукового часопису доберіть статтю вашого фаху. Позначте в ній такі структурні елементи:

1 – постановка проблеми, її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями;

2 – аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор;

3 – визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямів дослідження;

4 – формулювання мети статті;

5 – виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

6 – висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі.

Випишіть мовні конструкції, властиві кожному структурному елементу.

Завдання 5. Відредагуйте сталі вислови, уживані в тексті автобіографії.
Поступити в інститут зайняти перше місце в олімпіаді вступити на курси по інформатиці моя сім'я складається з чотирьох чоловік: я, мати, батько, брат я займаюся мовою програмування.

Завдання 6. виправте помилки і відредагуйте поданий документ.

Директору одеської загальноосвітньої школи № 5

Соловяненко Ірині Леонідівні

від Семенової Оленки Тарасівної

Заява.

Прошу прийняти мене на посаду вчителя іноземної мови. До заяви додаю: копію диплому про закінчення вузу, автобіографію, трудову книжку, особистий листок з обліку кадрів, копію ідентифікаційного кода.

Підпис

Практичне заняття № 10

Ділова гра. Довідково-інформаційні документи

Теоретичні питання

1. Етикет службового листування.
2. Прес-реліз. Повідомлення про захід.
3. Звіт. Службова записка.
4. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг із протоколу.
5. Класифікація листів. Реквізити листа та їх оформлювання. Різні типи листів.

Рекомендована література

1. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
2. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
3. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
4. Савчук Н. М. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 160 с. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11539/1/ukrayinska_mova.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Відредагуйте речення, поясніть причини помилок.

1. Професіональний рівень цього працівника достатньо високий. 2. Спортсмен знаходиться у прекрасній формі. 3. Адміністрація академії надіслала листа на мій домашній адрес. 4. Покінчивши з цим питанням, перейшли до біжучих справ. 5. Другим заходом редколегії було звернутися до вчителів і попросити їх 8 прийняти участь в журналі. 6. Треба сказати, що цей факт звучить у доповіді правдиво і цілком логічно витікає з розвитку подій. 7. Це розпорядження відноситься до всіх. 8. Останній тиждень перед вакаціями був чи не найтяжчим тижнем очікування довгожданого відпуску. 9. Досліджувані форми характерні сучасній літературній мові. 10. Улас задумав поступати в будівничу академію. 11. Любий це може зробити.

Завдання 2. Проаналізуйте фрагменти пояснювальних записок. Виправте помилки.

Я, студентка Іванчук С. А., не змогла вчасно приступити до занять 5 вересня 2023 року. Займаючи посаду старости, я зіткнулася з проблемою катастрофічної нестачі аудиторій для проведення практичних занять. Рахую необхідним прийняти щодо Степанова С. Г. сурові міри дисциплінарної відповідальності. У відповідності з Вашим дорученням мною перевірені стан підготовки вузів до нового 2023-2024 учбового року.

Завдання 3. Напишіть лист, в якому ви просите вибачення за те, що не прийшли на ділову зустріч, про яку домовлялися не особисто, а через секретаря. Поясніть, що помилка сталася через прикре непорозуміння.

Завдання 4. Відредагуйте поданий текст листа, виберіть із дужок один із варіантів слова, визначте характер помилок.

Вельмишановна Таміла Володимирівна!

Оргкомітет по проведенню конференції «Українська школа сьогодні» підтверджує, що Вашу доповідь по темі «Ефективні засоби впливу на розвиток комунікативних ідей (в, на) Україні» внесено (до, в) програми (у) конференції, яка планується відбутися 20 березня 2024 року. Перше пленарне засідання почнеться в 10 годин, заключне – в 16 годин. Запис учасників конференції буде проводитися в 9 годин (в, у) приміщенні головного корпусу Державного закладу «Південноукраїнського національного університету» на адресу вулиця Старопортофранківська 26. З повагою ...

Завдання 5. Ділова гра «Чи кожна праця може бути творчою?» Перед початком диспуту обираються три студенти з групи. Це будуть організатори диспуту. Один із них бере на себе роль скептика, який заперечує можливість творчого підходу до будь-якої роботи, другий – роль його опонента, третій – голова під час диспуту. Студент, що виконує роль скептика, і його опонент пропонують групі для обговорення свої аргументи. Всі останні студенти оцінюють доказовість наведених аргументів і беруть участь у диспуті, виражаючи свою точку зору, наводячи свої приклади творчої праці, або, навпаки, нетворчого ставлення до праці. Підсумки диспуту підводить голова разом з викладачем. Бажано розглянути такі питання:

1. Чи входить у поняття «кваліфікований спеціаліст» здібність творчо підходити до своєї праці?
2. Яка роль цілеспрямованості, ініціативи і настійливості в роботі?
3. Як кваліфікований спеціаліст може впливати на розвиток тієї галузі, де він працює?

Самостійна робота

Завдання 1. Напишіть протокол загальних зборів студентів вашої групи з таким порядком денним (на вибір):

- Про розподіл громадських доручень у групі.
- Про участь студентів групи вашої групи у Фестивалі науки.

Завдання 2. Запишіть речення відповідно до правописних норм. Укажіть на характер помилок.

Згідно плану кафедри, було проведено заняття та подано для обговорення плани конспекти занять. Упродовж звітнього періоду, відвідувала відкриті заняття вчителів. За час педагогічної практики проводила позакласну роботу зі спеціальності, лінгвістичну вікторину, тиждень української мови. Практика допомогла виробити практичні уміння й навички проводити уроки різних типів, перевіряти будьякі види письмових робіт. Педагогічна практика поглибила і закріпила знання набуті в університеті з фахових і психологопедагогічних дисциплін, випробувати себе, як класний керівник.

Завдання 3. Оформіть документ, у якому йдеться про те, що Смірнова Кароліна Петрівна є студенткою II курсу факультету початкового навчання.

Завдання 4. Підготуйте прес-реліз до PR-акції «Червоними і чорними нитками...» (до Дня вишиванки).

Практичне заняття № 11

Майстер-клас. Риторика і мистецтво презентації.

Теоретичні питання

1. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
2. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконання.
3. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення.
4. Презентація та її типи. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації.
5. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати. Ораторське мистецтво вчителя початкової школи.

Рекомендована література

1. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
2. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
3. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
4. Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко). Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247с. URL: <http://surl.li/myegm>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання

Завдання 1. Прокоментуйте твердження П. Сопера, що «мовлення на чверть сприймається зором», і сформулюйте в контексті цієї думки відповідні вимоги до культури мовлення оратора.

Завдання 2. Проілюструйте переконливими прикладами відомий афоризм: «Ми слухаємо не промову, ми слухаємо людину, яка говорить з нами».

Завдання 3. Назвіть і схарактеризуйте показники культури мовлення оратора в контексті трьох обов'язкових практичних навичок фахівця: уміння слухати, уміння говорити, уміння переконувати.

Завдання 4. Наведіть приклади захисних жестів.

Завдання 5. За допомогою яких лексичних засобів передано психологічний стан в уривку:

На серці було так легко! Хотілося зацюнашити щось таке!.. Хотілося стрибати, жмакати когось в обіймах!..

Завдання 6. Чому поданий уривок викликає комічний ефект? Спробуйте переписати цей текст в потрібному лексико-стильовому ключі.

Прискореними темпами я ковтала їжу. Мій чоловік, що ніс відповідальність за своєчасне забезпечення кухні різними сільськогосподарськими продуктами для приготування належних страв, добре справлявся зі своїми сімейними обов'язками. Тому за останній календарний рік я налагодила своє харчування на високому рівні.

Завдання 7.

- Проведіть репетицію виходу до аудиторії зі своїми товаришами. Помічайте один в одного всі можливі недоречності (зціплення, скутість жестів, незграбну поставу, кам'яне обличчя, переляканий погляд, невпевнену або занадто швидку ходу тощо). Намагайтеся позбутися цих недоліків;
- Спробуйте сконцентрувати свій погляд на якомусь об'єкті. Вирахуйте, скільки часу ви можете тримати погляд зафіксованим. Якщо вам вдається фіксувати погляд протягом 5 – 10 хвилин, вважайте, що ви цією справою оволоділи.
- Спробуйте «намалювати очима» величезну плоску цифру 8 (яка наче лежить ребром до вас) на рівні очей аудиторії, коли ви виступаєте. У вас має створитися враження, що ви зустрілися очима з кожним з присутніх. Повторюйте час від часу цей прийом під час промови.

- Якщо вам легко вдається вести розмову з однією особою у вашій аудиторії під час промови, ускладніть це завдання: спробуйте вести таку розмову одразу з кількома слухачами.
- Проілюструйте жестами та мімікою поданий текст:
Пече мене сором на саму згадку. Одного разу... так. одного разу – і більш ніколи. Одного разу я озирнувся, бо чув на плечах слід чужих очей, слизький, холодний. Щось ішло за мною. Якесь пальто. Я звернув. Воно. Пішов тихіше. Так само. Став біля дерева. Здається, стало. Чи озирнулось? Ні. Я пішов швидше. Так наче бігло. Може, то серце? Хто його знає... Це драгувало. Набрался зваги, вернув назад, просто на нього. Стрілись очима. Мої байдужі, невинні, спокійні, а в нього гострі, як голки, й лукаві. В куточках сміх. Ну, добрело ж далі? Ти хитрий, я теж не менше. Натягнув нерви, як снасті у бурю і йду. Здається, одстало. Чи озирнутись? Ні. Свищу. Байдуже (М. Коцюбинський).

Самостійна робота

Завдання 1. Знайдіть і виправте помилки.

Замісник директора по виховній роботі

взаємовідношення в колективі

в одному екземплярі

заключити контракт

руководящий орган

займатися в університеті

виписка з протоколу

любє питання

повістка денна слідуєча

рахую своїм обов'язком

самий молодший учасник

юридичне лице

на минулому тижні

вести себе

приймати участь

приймати міри,

на протязі двох років

Завдання 2. Поясніть сутність висловлювання (5 – 8 речень): «Поетами народжуються, ораторами стають» (Цицерон).

Завдання 3. Складіть тези виступу на тему «Сучасна сім'я: яка вона?»

Завдання 4. Підготуйте вітальну промову до Дня вчителя (письмово).

Завдання 5. Складіть тези виступу на тему «Яким я хочу бачити університет майбутнього?».

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

1. Суть і види перекладу наукових текстів. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклад.
2. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською. Вибір синоніма під час перекладу.
3. Переклад термінів.
4. Особливості редагування наукового тексту. Помилки у змісті й будові висловлювань.
5. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконання.
6. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Види публічного мовлення.
7. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
8. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.
9. Словники у професійному мовленні. Типи словників.
10. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
11. Становлення та розвиток наукового стилю української мови.
12. Мовні засоби наукового стилю.
13. Науковий текст і професійний виклад думки.
14. Роль синонімів у термінологічних системах.
15. Створення й видання україномовних підручників як один із етапів розвитку вітчизняного термінознавства.

16. Українська термінологія і національні культурні традиції.
17. Правописні проблеми в українській науковій термінології.
18. Українська термінологія як чинник державності української мови.
19. Місце інтернаціональних термінів у системі термінів національних мов.
20. Культура мови в наш час.
21. Культура мови сучасного студента.
22. Мова як ідентифікатор національної сутності.
23. Проблема походження української мови.
24. Мовні помилки сучасної реклами.
25. Офіційно-діловий стиль і його значення для ділової людини.
26. Мовна культура сучасного студента.
27. Культура мови і культура в мові.
28. Значення мови для розкриття творчого потенціалу людини.
29. Походження письма.
30. Бездоганна мова – це реальність чи мрія?
31. Мовна політика України: напрями, тенденції, заходи.
31. Запозичення в українському діловому мовленні.
33. Інтонація – важливий елемент культури мовлення.
34. Двомовність: теоретичні засади і прагматика.
35. Мова і професія.
36. Особливості перекладу запозиченої термінологічної лексики українською мовою.
37. Особливості редагування наукового тексту.
38. Значення перекладних словників у фаховій діяльності науковця.
39. Переклад як вид мовленнєвої діяльності.
40. Реферат як жанр академічного письма.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Державна мова – мова професійного спілкування.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови в професійній сфері.
4. Поняття національної та літературної мови.
5. Найістотніші ознаки літературної мови.
6. Поняття мовної норми. Типи мовних норм.
7. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
9. Комунікативні ознаки культури мови.
10. Словники у професійному мовленні. Типи словників.
11. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
12. Парадигма мовних формул. Вибір мовних одиниць у мовленні.
13. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
14. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
15. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
16. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
17. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
18. Невербальні компоненти спілкування.
19. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
20. Поняття ділового спілкування. Стилi та моделі ділового спілкування.
21. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
22. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Види публічного мовлення.
23. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконування.
24. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.

25. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні, композиційні і комунікативні принципи презентації.
26. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
27. Етикет телефонної розмови.
28. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення проблеми.
29. Збори як форма прийняття колективного рішення.
30. Нарада.
31. Види нарад. Особливості проведення нарад.
32. Класифікація документів.
33. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
34. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
35. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.
36. Документація з кадрово-контрактних питань.
37. Довідково-інформаційні документи.
38. Етикет службового листування.
39. Наукова комунікація як складова фахової діяльності.
40. Українська термінологія в професійному спілкуванні.
41. Історія і сучасні проблеми української термінології.
42. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.
43. Термінологія обраного фаху.
44. Кодифікація і стандартизація термінів.
45. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової роботи.
46. Оформлювання результатів наукової діяльності.
47. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
48. Анотування і реферування наукових текстів.
49. Основні правила бібліографічного опису, оформлювання покликань.
50. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.
51. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
52. Рецензія, відгук.
53. Науковий етикет.

Рекомендована література

1. Біловус Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Тернопіль : Економічна думка, 2020. 322 с. URL: <http://surl.li/esxqv>
2. Гуменюк І. М. Методична система навчання студентів української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (українська мова)» : дис.. доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02; наук. кер. Т. М. Котик: Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 684 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17152>
3. Копусь О. А. Мовно-культурна ідентичність як умова досягнення політичної взаємодії в суспільстві. *Політикус* : наук. журнал. 2017. № 4. С. 51-53. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7853/1/Kopus.pdf>
4. Копусь О. А. Трансверсальні компетентності сучасного вчителя у ракурсі підготовки майбутніх педагогів до роботи в новій українській школі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2022. № 2 (139). С. 30-35. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15726>
5. Копусь О. А. Формування культури професійного спілкування майбутніх учителів засобами інтерактивних методів навчання. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. № 4. С. 35-40. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/3955>
6. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
7. Мамич М. В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероблене. Одеса : Фенікс, 2023. 86 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fdcec678-dd7e-4387-965a-7e885ba8b990/content>
8. Мовне законодавство і мовна політика: Україна, Європа, світ : збірник

- наукових праць. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 688 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/464/1/Movne%20zakonodavstvo%20i%20movna%20polityka.pdf>
9. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
10. Про затвердження Інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06.2018 № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1028-18#Text>
11. Тагієва І. С. Лінгвокультурологічний підхід до аналізу концептів-артефактів у процесі вивчення українських народних казок. Наука і освіта : наук.-практ. журнал. 2014. № 10. С. 195-198. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6774>
12. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
13. Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко). Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247с. URL: <http://surl.li/myegm>
14. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>